

Contra-venienți

În general, apariția unei echipe de controlori într-un mijloc de transport în comun produce puțin spectacol. Actorii sunt mereu surprinși și surprinzători, vânătoria legală, iar culpa, odată dovedită, declanșează în contravenient resorturi nebănuite, ca orice situație limită. În general, sunt reconstituite ultimele nenorocite de minute care au condus la nefericita alegere de a călători fără bilet. Graba care strică treaba, neatenția, păcate mici colorând eboșa unei zile de excepție în universul plictisit, repetitiv, tot mai încovrigat, tot mai închis în sinele său. Pe lângă contravenienții împinși pe ring de ruleta rusească, există însă, întotdeauna, și cei care-și asigură liniștiți rolul de spectatori: doar... și-au plătit biletul!

Numărul lor este întotdeauna majoritar. Poate că și votul lor. În orice caz, lor li se adresează discursurile politice, lor li se explică, li se promit și iar li se explică „măsurili” care, inexorabil, le afectează liniștea de zi cu zi. În mod normal, comunicările, dările de seamă și anunțurile oficiale ar trebui să se refere exclusiv la securitatea și confortul mijloacelor de transport în comun, cu care toți călătorim, desigur, către... viitor. În realitate, însă, rolurile sunt ambigue. Cine-i controlorul și cine-i contravenientul?

În nici un caz bărbatul așezat bătrânește pe scaunul din dreapta mea, care-a zărit de departe, înaintea tuturor, cum domnul și doamna care tocmai au urcat cu puțin înainte de-a se închide ușile mașinii își scot ecusoanele și cer socoteală în stânga și-n dreapta, începând, gospodărește, cercetarea mașinii din ambele capete, în același timp. Bătrânul surăde, își trece mâna prin păr și privește atent: un puști de liceu explică agitat că el nu poate să întârzie la ore. O doamnă cu copil în brațe scotocește cu dificultate în geantă, încercând să nu răstoarne nici copilul, nici sacoșa cu cumpărături și nici să nu se dezechilibreze. Pe fază, o tânără o susține cu succes, la timp, și, minune, biletul compostat apare la raport. Aerul îmbăcsit se învionează: toată lumea răsuflă ușurată.

Chiar și copilul cerșetor care, după ce-a urmărit cu atenție scena, pare că s-a trezit, scutură din cap și-și umflă pieptul, să înceapă cântecul... Nu apucă însă, pentru că trei fete șugubețe, mângălite ostentativ pe față cu tuș negru, invidioase probabil pe desenele eco de pe față copilului cerșetor, încep să îngâne înaintea lui: „mameloooo din lumea-ntreagă...”

Stupoare între călători. Și derută. Până și autobuzul s-a oprit în stație icnind. Prilej pentru controlori să preia puterea și să facă ordine în univers. Țsta mic, cerșetorul, jos, fetele la fel, iar restul lumii: biletul la control... Un grup de tineri profită și el și se strecoară afară printre fete, cu sau fără bilet, nimeni nu va ști niciodată! Zâmbetul lor e ambiguu, iar râsetele de după ce-au coborât, de-a dreptul provocatoare, te duc cu gândul la un spectacol bine regizat. La aripa de fluture, la felul cum o frumoasă serie de coincidențe oportune poate să pară un plan diabolic și râurile istoriei să-și schimbe albia; cu urmări dezastruoase pentru terenurile din jur care, inundate, vor prelua agenții chimici din sol care ne otrăvesc toate mâncărurile, îi vor duce în mări și oceane de unde se vor întoarce prin peștii otrăviți în plasele pescarilor derutați care,

la rândul lor, vor propovădui înghețarea planetei... Din gândurile cosmice se iese cu o frână. Șoferul privește prin oglinda retrovizoare, circumspect, către controlorii care-și trag sufletul, mimând inocența simplului călător. Teatru.

Dar șoferul nu are voie să savureze spectacolul. Frântura de privire îl costă o manevră scurtă de volan, care scutură zdravăn toți călătorii. Ce putea să evite, decât o groapă? În general, o groapă, deși putea foarte bine să evite și-un urs gunoier, un crocodil ieșit din canal sau chiar un tigru evadat de la zoo. Controlorii tac mălc; domnul din capăt privește tot mai insistent spre șofer sau spre afișul din spatele cabinei – care ne îndeamnă să fim vigilenți, să prindem infractorii și să-i dăm pe mâna Poliției; doamna controlor, obișnuită cu frânele bruște, își revine repede, pentru că încă mai sunt pasageri de controlat, alții au mai urcat în stație, trei tineri agili au și compostat biletul, descifrând sau intuind pericolul tragerii la răspundere, pe când cei mai mulți stau liniștiți cu abonamentele în genți, plictisiți, imuni la orice nouă formă de control.

Numai bătrânul de-alături pufnește pe nas, nemulțumit. Nici o reacție. Acum bate din picior. Nimic! Își drege glasul și se încruntă nițel înspre doamna controloare. Dar aceasta, ca din pușcă, tocmai s-a repezit spre un bărbat care-a urcat pe scara din mijloc, a așteptat stingher să urce două doamne corpolente și, negăsind mișcarea de balet necesară fluidizării traficului, își încasează comentariile spuse grav, pe-o tonalitate joasă, de cele două doamne proapsăt ieșite de la serviciu. Nu se aude ce zic, se aud în schimb bombănelile bătrânului din ce în ce mai indignat, de alături. Privirile lui încep să scapere și încearcă s-o aducă aproape, din nou, pe doamna controlor care, probabil, dacă s-ar materializa intensitatea lor, s-ar zbate ca peștele în năvod și ar striga, la rândul ei, după ajutor.

Într-un târziu, privirile își fac efectul și controloarea se apropie de noi chiar înainte de o nouă stație. În pauza de echilibru îmi aud, în sfârșit, bătrânul, întrebând, cu voce tunătoare:

– Da' pe mine de ce nu mă controlați?

Femeia tocmai s-a prins cu mâna de bară și privește pofcioasă spre valul de călători care așteaptă să urce. Îngaimă un: „păiiii!”

– Vedeți? Eu am abonament gratis!

– Păi, da, da, știam eu că aveți, de aia nu v-am controlat! Să fiți sănătos!

Femeia își caută din ochi, printre oamenii îndesiți, partenerul cu ecuson, conștientă că lotul de noi pasageri, apucând să audă schimbul de replici, se și înghesuie cu biletele către compostorul plasat, diabolic, în calea locurilor rămase libere, pe culoarul inevitabil prea strâmt, în mașina miroșind a second-hand, a transpirație, a parfum ieftin și-a oameni obosiți.

– Eu am gratuit, doamnă, mai zice bătrânul, cu vocea un pic gătuț. Eu sunt veteran de război! Știți... eu am luptat...!

– Să fiți sănătos! îi răspunde, peste umăr, femeia care, în sfârșit, după schimbul de semne protocolar cu colegul ei de muncă, a decis să coboare.